

Kanal : +1
Program : Kedi Gözü
Başlık : Bozlu Art Project, Balkan Naci İslimyeli, Arka Yüz
Konuşmacılar : Prof. Dr. Balkan Naci İSLİMYELİ, Vecdi SAYAR
Video Adresi : https://youtu.be/_j_asM9ofzo
Yayın Tarihi : 25 Mart 2014

Vecdi Sayar: Bugünün özelliği, 21 Mart, yani nevrüz. Eski Türk kültüründe nevrüz, Kürt kültüründe nevroz, nedir? Tabiatın yeniden canlanması, baharın gelişi. Aslında hem umudu hem isyanı simgeleyen bir gün bugün. Biz bugün sanatlarında da başkaldırıyı, suç ögesini, iyilikleri, kötülükleri gündemine almış sanatçılarla konuşacağız ve 21 Mart Kürtler için önemli bir gün olduğu için bir Kürt sanatçıdan da parçalar dinleyeceğiz. Şu anda bulunduğumuz mekân bir galeri. Nişantaşı'nda Bozlu Sanat Galerisi, daha doğrusu tam adıyla "Bozlu Art Project" ve Bozlu Art Project'te çok önemli bir sergi var. Değerli arkadaşım, Balkan Naci İslimyeli'nin son sergisi; "Arka Yüz", "Backside". Teşekkür ederim, programıma katıldığın için. Naci her zamanki gibi güzel bir sergi ve her zaman olduğu gibi bir düşünsel tutarlılık, bütünlük var. Bundan önceki sergilerinle ve yine biraz karamsar, biraz karanlık. Suç kavramı, suç ve ceza kavramı üzerinde odaklanmış bir sergi. Biraz istersen sergiye gelmeden önce senin kariyerine şöyle bir bakalım. Tabii ki bu programı izleyen izleyicilerimizin büyük bir bölümü seni yakından tanıyordur ama belki de bazı detayları bilmeyenler olabilir diye. Senin öğrenimin doğrudan doğruya güzel sanatlar alanında oldu ve bugün Marmara Üniversitesi olan...

Balkan Naci İslimyeli: Eski Tatbiki Güzel.

Vecdi Sayar: Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu ve buradan sonra da hemen okulda asistan oluyorsun, akademik kariyer devam etti, yurtdışı, profesörlüğe kadar gitti. Onlara geleceğiz. Birçok kent, ülke var; Avusturya, İtalya, İtalya'nın çok önemli bir yeri var biliyorum senin hayatında ve sonra Amerika.

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet.

Vecdi Sayar: Amerika'daki sergiler ve oradaki çalışmalar. Profesörlük Amerika'da mı almıştın?

Balkan Naci İslimyeli: Yok, dönüşte.

Vecdi Sayar: Dönüşte.

Balkan Naci İslimyeli: Evet.

Vecdi Sayar: Peki, şunu sormak istiyorum, daha doğrusu merak ediyorum; ressam olmak düşüncesi çok küçük yaştan herhalde babanın çizerek olduğunu, karikatürist değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: Karikatürist evet.

Vecdi Sayar: O aileden gelen bir şey mi sence?

Balkan Naci İslimyeli: E öyle, sadece babamla da sınırlı değil. Dedem doktordu ama çok iyi bir hat ustasıydı, çok güzel resim yapardı. Onların örnekleri vardır benim arşivimde. Dolayısıyla bu genetik bir şey, biraz da aile içindeki atmosfer ile ilgili.

Vecdi Sayar: Ve geleneksel sanatlara olan ilgin de yani biraz böyle yapay bir ilgi değil o zamanlar.

Balkan Naci İslimyeli: İlgi, ilgi değil tabi. Ama benim geleneksel sanatlara ilgim daha çok bellekle ilgili, yani ben geleneği bir toplumun belleği olduğunu düşünüyorum. Yoksa bu kadar kendini yenileyen, bu kadar üstünü çizip, yeniden bir şey yapan, üreten bir sanatçı geleneğin şemalarına bağlı kalamaz. Gelenek, toplumsal bilinçaltını kavramam açısından bana her zaman bir anahtar gibi görünmüştür. O yüzden ve bir sanatçı olarak tabi bütün tarihinin dünyanın ve yaşadığım ülkenin büyük bir ilgi duydum. O devam edecek, devam ediyor.

Vecdi Sayar: Evet, şimdi senin sinema ile de ilgin çok fazla, o nereden? Yani yine bu bütün bu görsel sanat duygusu ile mi ilgili yoksa sinemada hani ilk sinemayla tanışman ya da sinema tutkun nasıl kaynaklı, nereden kaynaklandı?

Balkan Naci İslimyeli: Sinema kendimden önceki bütün plastik dillerin gelişmiş, mükemmelleşmiş alfabesini kullanan bir alan. Onun için resim sanatının bir anlamda mahkûm olduğu yüzeyi kırma, ben onu düşünsel anlamda kırmak istedim yani tuvali, çerçevesini aşan bir düşüncel yapı kurmayı hep amaçladım ve bu yapının-

Vecdi Sayar: Sinemanın yaptığı da bu.

Balkan Naci İslimyeli: Görsel karşılığını hep sinemada görmüşümdür. Sinema hasretimi ve sevgimi çok belli eden dönemlerim oldu, mesela o siyah beyaz dönemim, bilirsiniz.

Vecdi Sayar: Tabii, tabii.

Balkan Naci İslimyeli: Hala o siyah beyaz sinemanın büyüğü geçmemiştir üzerimdeki. Dolayısıyla sinema resimden beslenen bir şeydir ama resmi zenginleştiren de bir şeydir. Bütün sanatları zenginleştiren, yani çağdaş sanatçı olup da sinemaya ilgi duymayacak birini düşünemiyorum.

Vecdi Sayar: Tahminlerim var ama en çok sevdiğin yönetmenler?

Balkan Naci İslimyeli: Ben Haneke'yi çok beğeniyorum, Tarkovski'yi çok beğeniyorum. Ondan sonra Angelopulos'u çok beğeniyorum. Yani bunlar resme yakın, uzun pasajları olan çekimler ve bir tür resim yapan-

Vecdi Sayar: Galiba sadece görsellik de değil. Şimdi Haneke diyorsun, Tarkovski diyorsun. Senin çok sık ele aldığın suç tematiği onlar çok belirgin değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: Onlarda da var. Tabii, tabii.

Vecdi Sayar: Çok belirgin. Angelopulos'ta da bu şey, göçler vesaire toplumsal suç yine çok ağırlıklı var.

Balkan Naci İslimyeli: Bizim coğrafyanın bütün şeyini veriyor, melankolisini.

Vecdi Sayar: Şimdi bizim coğrafya deyince, Balkan Naci İslimyeli Balkan kökeni var. Baba tarafı mıydı?

Balkan Naci İslimyeli: Evet.

Vecdi Sayar: Baba tarafı. Nerede? İslimye.

Balkan Naci İslimyeli: İslimye. Şimdiki adı Sliven.

Vecdi Sayar: Yani Bulgaristan'da mı şu anda?

Balkan Naci İslimyeli: Bulgaristan'da.

Vecdi Sayar: Anne tarafı Kafkas mıydı?

Balkan Naci İslimyeli: Kafkas, Kafkas göçmeni. Yani ben kuzeyle batının kesiştiği İstanbul.

Vecdi Sayar: İstanbul'da buluşmuşlar değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet, evet.

Vecdi Sayar: Sen İstanbul'da doğuyorsun.

Balkan Naci İslimyeli: Evet.

Vecdi Sayar: Ve şimdi, resme okulda başladın diye öyle hatırlıyorum ben, değil mi? Okul yıllarında daha yani ilk sergilerini daha Tatbiki'de daha okurken açtın.

Balkan Naci İslimyeli: Evet. Okuldan önce de lisede ilk-

Vecdi Sayar: Sergi açtın mı?

Balkan Naci İslimyeli: Açtım, evet. Bulunduğumuz kentin belediye salonunda açtım, yani ilk öğrenci sergim odur.

Vecdi Sayar: Bulunduğumuz kent deyince...

Balkan Naci İslimyeli: Aydın'da yaptım.

Vecdi Sayar: Çünkü aile nedeniyle.

Balkan Naci İslimyeli: Babam memur olduğu için çok kent gezdik biz. Bir kısmını Aydın'da okudum.

Vecdi Sayar: Ve sanatçı için Anadolu'yu gezmek sana çok büyük bir malzeme verdi değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: Müthiş, müthiş. Tabii, tabii ve İstanbul'dan bağı koparmadan Anadolu'yu dolaşmak çok güzel.

Vecdi Sayar: Gidip gelerek.

Balkan Naci İslimyeli: Evet.

Vecdi Sayar: Tuvalin karşısına geçtiğin zaman kafanda resmi bitirmiş olur musun? Yoksa başladıktan sonra mı kendini götürür?

Balkan Naci İslimyeli: Bazen o Hitchcock'un cümlesine, yaklaşımını hatırlıyorum. Usta diyor ki: "Ben filmi baştan sonra o bitirmiş olarak başlarım ki çekime bu zaman zaman benim için sıkıcıydı."

Vecdi Sayar: Sıkıcıydı. Öyle mi?

Balkan Naci İslimyeli: Yani biraz öyle. Ben resmi görürüm zaten sanatta olgunlaşmak galiba o. Eskiden göremezdim, çok gergin halde hatta çaresiz kalarak resme devam ederdim. Şimdi zihinsel olarak gördüğüm bir şeyi gerçekleştiriyorum. Düşünsel aşaması çok zor benim için ama uygulama son derece kolay.

Vecdi Sayar: Vaktimiz çok sınırlı onun için hemen bu sergiye gelmek istiyorum. Yoksa o kadar çok bugüne kadar açılmış sergilerin içinde ilginç olanlar var ki Kent Masalları, Dekadans, Gezinler vesaire Deli Gömleği. Bir kısmını hatırlıyorum. Hatta çok ilginç. Websitene girdim. Çok da güzel yapılmış bir websitesi, ayrıca kutluyorum ve öneriyorum izleyicilere. Bu websitesine bakarken fotoğraflarına, kendi fotoğrafımı da gördüm. Çok yıllar öncesinde-

Balkan Naci İslimyeli: Değil mi?

Vecdi Sayar: Zeynep Avcı, Meltem Savcı ile birlikte bir serginin herhalde.

Balkan Naci İslimyeli: Rahmetli Atıf Yılmaz'da Beyefendi...

Vecdi Sayar: Atıf Yılmaz ile de aynı karedeyiz. Doğru, doğru. Ne kadar güzel anılandı.

Balkan Naci İslimyeli: Ne güzel anılandı. Değil mi?

Vecdi Sayar: Şimdi geldik bu sergiye. Arka Yüz derken gene bu suç ve ceza kavramına geliyorsun ve suçluların portrelerinden ve Nazilerin ideal tarihi insan portrelerinden yola çıkıyorsun. Nasıl bir, bunları nasıl bağdaştırdın? Bir anlatır mısın?

Balkan Naci İslimyeli: Şimdi portre tabii çok boyutlu bir kavram. Geleneği içinde sürekli kendini yenileyen bir kadraj. İnsan yüzü kadar karmaşık girift bir alan yok. Yüz bitimliği mührü ama ileri geri hareket eden bir şey. Oradaki anlam skalasını yakalamak, sahte ve gerçek planlarını birbirinden ayırmak bir resim ustalığı gerektiriyor.

Vecdi Sayar: Dolayısıyla gerçek fotoğraflardan yola çıkıp onu deforme ediyorsun.

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet. Yani bir insan yüzünün diyelim bir maskenin arkasında gizlenen gerçekleri araştırıyor. Bunun için bir sürü şeyi taradım. Çeşitli ülkelerdeki polis arşivlerini, fotoğraflarını taradım.

Vecdi Sayar: Suçlu fotoğraflarını?

Balkan Naci İslimyeli: Suçlu fotoğraflarını taradım. Oradaki suçlanan yüzleri-

Vecdi Sayar: Galiba şunu da bir parantez olarak koymak lazım. Polis arşivlerindeki suçlu fotoğrafları vardır da polisin kendi fotoğrafları yoktur ama.

Balkan Naci İslimyeli: Yoktur, yoktur.

Vecdi Sayar: Onları da kullanman lazım.

Balkan Naci İslimyeli: Ama suçlunun bakışından polisi görürsün.

Vecdi Sayar: Öyle mi? Peki bunu Nazi çizimleri ile nasıl bağdaştırdın?

Balkan Naci İslimyeli: Evet, dönemin bilim adamlarına, genetikçilerine Hitler komut vermiş. Bir ırklar skalası yapın ve bunu duyur duyuralım Almanya'da. İkazo Hitler diye İtalyan-

Vecdi Sayar: Yani şuradaki.

Balkan Naci İslimyeli: Aynı bunlar. Bunlar okullar dahil her yere dağıtılmış ki saf ari ırk ayırt edilebilsin diye diğerlerinden diye. Bu, bu dehşet tablolarını ben baz olarak aldım. Bunların arkasına kendi resimlerimi yerleştirdim ve bunları bu ayrımcılığı belirsiz hale getirdim. Yani buradaki sanatçı misyonu bütün ırksal ayırımlara hayır diyen, onları yok eden ve insan kimliğine tercüme eden bir görsel aktarım gerçekleştirmeye çalıştım. Bu da sanatçının misyonu.

Vecdi Sayar: Tabii.

Balkan Naci İslimyeli: Böyle bir seri oluştu. Sevdiğim bir işti bu.

Vecdi Sayar: Peki bu portreler ile birlikte benim arkamdaki bu şeyler giysi ya da tekstür, nedir bu malzeme?

Balkan Naci İslimyeli: Bu malzeme bildiğimiz saf-

Vecdi Sayar: İpek mi?

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet. Koton. Bu şeyde olabilir; bir ketenle kundak arası bir giysi tasarladım. Yani başlangıç ve son arasındaki-

Vecdi Sayar: Aşağı yukarı aynı şeyi giyiyoruz.

Balkan Naci İslimyeli: insanın hakiki şeyi insanı kuşatan. Osmanlı'da bilirsın-

Vecdi Sayar: Yine bir Tülbent vardı, değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: İnsanın kendi boyunda bir sarık yaparlar. O aslında kefendir. Devamlı giyene kendini ve ölümü hatırlatır. Faniliği hatırlatan bir uyarı gibi. O da çok anlamlı ama bu şema daha çok fayyum portrelerinden edindiğim bir izlenimdir.

Vecdi Sayar: Biraz açıkla istersen fayyum portrelerini.

Balkan Naci İslimyeli: Fayyum portreleri antik Mısır'da yaşayanların en genç en güzel dönemlerinde sanatçılara çizdirilen portreleri ölüm sonrası lahitlerinin üstlerine montelenir. Bunlar o kadar modern örnekler ki baktığınız zaman şaşırsınız. O bakışların, o portre sanatının, o dönemdeki olağanüstünü biçimlerine şaşırsınız kalırsınız. Ben onları bir safiyet, ölüm, ölüme hazırlanma bilinciyle kazanılmış bir safiyet olarak bu suçlu portrelerin arkasına koydum. Yani toplumun eklediği kara lekeyle insanın özündeki safiyeti birleştirerek.

Vecdi Sayar: Yani o karanlık, o kötülük özünde değil insanın, değil mi? Toplumun yarattığı, toplumsal bir özellik.

Balkan Naci İslimyeli: Ya da bireyi adım adım sürüklediğimiz bir serüven o. İnsanlar buna mahkûm edilirler. Mahkûmiyet dediğimiz şey o. Suçlu insan yoktur aslında. Suçlu toplum vardır.

Vecdi Sayar: Evet. Ve yani az sonra Tilbe'yle de konuşurken savaş temasında bir oyun yaptı, son derece güzel. Orada savaşları, insanlar aslında hep toplumsal nedenlerle savaşmak zorunda kalıyor. Yani bireysel bir iç güdü değil savaşın nedeni.

Balkan Naci İslimyeli: Hayır, hayır, hayır.

Vecdi Sayar: Aynı şekilde ayrımcılık senin işte altını çizdiğin bu ayrımcılık konusu. İşte bugün 21 Mart'ta da yıllarca bu ülkede Kürtler kendi dillerinde konuşamadılar, şarkılarını söyleyemediler,

yazılarını yazamadılar. Ne güzel ki, işte bir umuttur bu 21 Mart'ta artık bu konuda önemli adımlar atıldı. Kùltürler kendini daha rahat, görece olarak da olsa ifade etme şansına kavuştu.

Balkan Naci İslimyeli: Herkesin kendi dilinde, kendi kùltürüyle, kendi geleneğiyle ve çevresiyle zenginleşerek kendini ifade etmesi hepimizin arzuladığı bir şey. Sanat da bunun araçlarından birisi artık.

Vecdi Sayar: Aynen. Ve sanatçı olarak da aslında böyle bir mesaj verme kaygısıyla değil ama senin herhalde dünyayı oluşturan düşünceler zaten bu ayrımcılığa karşı ve doğal olarak yaptığın işte, koyduğun eserlerde bunu yansıtıyorsun, değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: Tabii.

Vecdi Sayar: Ve insanın bugün ki toplumu, sorunlarını, yalnızlığını değil mi? Bu ayrılıkçılığı.

Balkan Naci İslimyeli: Aynen, aynen.

Vecdi Sayar: Ayrımcılığı.

Balkan Naci İslimyeli: İnsanı yalnızlığa iten şey iletişimsizlik olduğu kadar toplumun ayırıcı şemaları.

Vecdi Sayar: Zaten o şemalar sizi ayrı kutulara, çekmecelere koyduğu için de o iletişimsizlik oluyor belki değil mi?

Balkan Naci İslimyeli: Oluyor. Yoksa iletişim araçları, network bu kadar dünya dünyevi ve geniş bir alan kazanmasına rağmen hala iletişimsizlik hat safhadaysa demek ki bu araçları dürüst kullanamıyoruz. Onları kullanmada, o teknolojinin önünde insani barajlar var.

Vecdi Sayar: Galiba çok istenmiyor. Ne kadar ayrı parçalanırsak o kadar iyi yönetiliyoruz.

Balkan Naci İslimyeli: Tam aksine insanları yalnızlaştırıcı bir alet ile baş başa bırakan, çaresiz bir konuma iten bir dönemdeyiz.

Vecdi Sayar: Evet. Naci ne yazık ki süremiz bu kadar. Çok teşekkür ediyorum.

Balkan Naci İslimyeli: Ben de.

Vecdi Sayar: Bu güzel sergi Arka Yüz, kaçına kadar devam ediyor?

Balkan Naci İslimyeli: Mart'ın 30'una kadar devam ediyor. Bu ayın sonuna kadar.

Vecdi Sayar: A güzel, demek ki bir haftası var izleyicilerin. Nişantaşı' na gelip ve bu çok güzel galeriyi de izlemeleri, tanımaları gerekir.

Balkan Naci İslimyeli: Görmeleri lazım. Yeni açılmış bir galeri.

Vecdi Sayar: Çok teşekkürler.

Balkan Naci İslimyeli: Ben de.

Vecdi Sayar: Sevgili seyirciler kısa bir aradan sonra "Kedi Gözüne" devam edeceğiz. Bu kez konuğum Tilbe Saran olacak.

*** Video burada sona eriyor. ***